

Kendelse af 26. oktober 2023 i faglig voldgiftssag 2023-744:

Fagligt Fælles Forbund (3F)
(forhandlingssekretær Mark Christensen)

mod

Dansk Industri, Overenskomst III (DIO III)

for

HP BYG A/S
CVR -nr. 13674671
(advokat Marta Valgreen Knudsen)

1. Uoverensstemmelsen

Sagen angår 2020 Prislisten for veludført tømrer- og snedkerarbejde m.v. aftalt mellem 3F og Dansk Byggeri (nu DIO III). Spørgsmålet er, om der ved oplægning af loft i form af plader på skinneresystem skal betales for en udskæring, hvis der i rummet er et indadgående hjørne, eller der i så fald foreligger en tilskæring i randarealet, som er dækket af prislistens arealbetaling.

2. Sagens behandling ved faglig voldgift

Sagen er den 13. oktober 2023 forhandlet for en faglig voldgiftsret med undertegnede, fhv. højesteretspræsident Børge Dahl, som formand og juridisk opmand og medundertegnede, rådgivende ingeniør Michael Krog Hansen, som faglig opmand samt følgende partsudpegede medlemmer: forhandlingssekretærene Svend-Aage Poulsen og Johnny Frimann Storm, begge 3F, fagleder Henrik Olsen og chefkonsulent Søren Bech, begge DI.

Der blev afgivet forklaring af:

- tømrersvend A,
- tidligere opmåler og prislisteudvalgsmedlem B, 3F, og
- konsulent C, DI.

Da der efter procedure og de partsudpegede medlemmers votering ikke blandt disse var enighed om eller flertal for en afgørelse, træffes denne af opmændene. Parterne er enige om, at det kan ske ved kendelse med en begrundelse for afgørelsen og uden fuldstændig sagsfremstilling og gengivelse af de afgivne forklaringer og parternes procedurer, jf. arbejdsretslovens § 28, stk. 5.

3. Påstande

Klager har nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende, at udskæringer i randareal i lofter betales efter udskæringstabellerne i afsnit 07 i Prislisten for veludført tømrer- og snedkerarbejde.

Indklagede har påstået frifindelse.

4. Overenskomstgrundlaget

Prisliste for veludført tømrer- og snedkerarbejde m.v. 2020 indeholder følgende indholdsfortegnelse:

- Generelle bestemmelser
- Afsnit 1. Tømrer, spær og jern
- Afsnit 2. Tagbeklædning, udhæng og ovenlys
- Afsnit 3. Vægelementer, gasbeton m.v.
- Afsnit 4. Udvendigt snedkerarbejde
- Afsnit 5. Porte, døre og hegn
- Afsnit 6. Vægge
- Afsnit 7. Lofter, forskalling til puds
- Afsnit 8. Gulve
- Afsnit 9. Indvendigt snedkerarbejde
- Afsnit 10. Serviceafsnittet
- Afsnit 11. Tækkemandsarbejde

Det hedder i det indledende afsnit, Generelle bestemmelser, bl.a.:

*”Generelle bestemmelser for Prislisten
Afsnittene 1 t.o.m. 11*

...

1.1. Nærværende prisliste omhandler veludført arbejde.

1.2. Priserne er baseret på arbejdsnormer, monteringsvejledninger, materialer og materiel, som er almindelig kendt og anvendt forud for forhandlingstidspunktets afslutning.

...

3.5. I opmåling af beklædning fradrages ikke for åbninger t.o.m. 1,5 m².

...

Prislistens afsnit 7 om lofter mv. indledes med et afsnit, "Særlige bestemmelser" (SB), og indeholder prisbestemmelser for 7 grupper, herunder "Gruppe 1. Underlag", "Gruppe 2. Plader i skinneresystem" og "Gruppe 3. Plader på skinneresystem".

I det indledende fælles afsnit, Afsnit 7, Gruppe SB, hedder det bl.a.:

"Særlige bestemmelser

...

3. Arealerne i gruppe 2 opmåles mellem kantskinner. Øvrige opmåles mellem friser, dragere eller vægge. ...

Huller for lamper, ovenlys og lign. t.o.m. 1,5 m² fradrages ikke opmålingen.

...

8. Loftbeklædning omfatter opsætning, fastgørelse og almindelig tilskæring med eller uden fugeafstand ved vægge og med tætte stød, inkl. evt. affasning i stød til spartling.

9. Skrå snit betales i alle tilfælde, hvor afslutningen ikke er parallel med eller vinkelret på begyndelsen.

..."

Afsnit 7, Gruppe 3, angår som nævnt: Plader på skinneresystem. Det hedder indledningsvist i afsnittet:

"Følgende arbejder indgår i grundpriserne, opsætning af stropper og skinner i en arbejdsgang, pladerne kan opsættes senere.

Stropper af hulbånd eller udglødet tråd, afkortet, rettet eller bukket. Fastgjort i beton eller stål med dertil hørende plugs, skruer eller søm. Bukket om bæreprøfil, eventuelt samlet med indtil 2 popnitter eller skruer.

Vægskinner inkl. afkortning og hjørner, fastgjort på gips, stål, mur og beton pr. 60 cm minimumafstand.

Bæreprøfer t.o.m. 1,5 mm pr. 120 cm og monteringsprofiler t.o.m. 0,9 mm pr. 40 cm inkl. alle afkortninger, med indtil 2 selvborende skruer pr. kryds.

Små udskæringer i metalunderlag er indeholdt i tabelpriserne.

Ubehandlede plader skruet på stål, med eller uden fast fugeafstand i samlinger og ved vægge, inkl. Eventuel affasning i stød til senere spartling, jf. monteringsvejledning.

Opsætning af underlag og opsætning af plader kan foregå i to selvstændige akkorder, hvorefter der betales 2 fladetillæg.”

Den efterfølgende prisliste har fire hovedafsnit:

- Plader opsat på skinnesystem, inkl. Stålunderlag pr. m² (pkt. 1-13),
- Tillægspriser (pkt. 14A-40),
- Udskæringer inkl. eventuelt ekstra underlag (pkt. 41-46) og
- Protokollat (pkt. 1)

Pkt. 1 og 2 indeholder priserne for gipsplader t.o.m. 13 mm tykkelse og henholdsvis t.o.m. 600 x 1200 mm (pkt. 1) og t.o.m. 1200 x 2400 mm (pkt. 2). Der er priser for t.o.m. henholdsvis 100 m², 300 m² og 650 m² og for over 650 m² (A-D). Prisen under 1.A er 81,34 kr., under 1.D 63,20 kr. og under 2D 58,15 kr. Af pkt. 13 fremgår, at der betales ”Fladetillæg, pr. stk” 87,37 kr. uanset arealstørrelse.

Under tillægspriser er der i pkt. 22 og 23 priser på henholdsvis synlig og skjult ”skrå snit i plader ud over almindelig tilskæring vedr. pkt. 1 t.o.m. 7”.

I pkt. 41 under Udskæringer er der priser for følgende udskæringer i Gips:

- T.o.m. 50 cm² 6,87 kr. pr. stk.
- T.o.m. 300 cm² 10,95 kr. pr. stk.
- T.o.m. 1200 cm² 18,55 kr. pr. stk.
- T.o.m. 15000 cm² 35,45 kr. pr. stk.
- Over 15000 cm² 7,13 kr. pr. m.

Om udskæringer i henholdsvis ”Færdigbehandlede plader” og ”mellemlag” er det i pkt. 45 og 46 bestemt, at der til priserne i pkt. 41 tillægges 15 %, henholdsvis fradrages 30 %.

Det er oplyst, at fladetillægget kom ind i Prislisten i 2003 som en del af arealbetalingen i stedet for det tidligere omkredstillæg.

I Hvidbog for veludført tømrer- og snedkerarbejde 2020 hedder det i ”Generelle bestemmelser” pkt. 3.5, at ”Fladetillæg udgør sammen med m²-prisen arealprisen og betales ved alle afbrydelser af arealet ...”.

Der er i faglig voldgiftssag FV2018.0018 i en sag mellem 3F og DI DIO I af undertegnede juridiske opmand truffet afgørelse om forståelsen af Prislistens Afsnit 7 (om lofter), Gruppe 2 (om plader i skinneresystem) for så vidt angår opgørelse af det oplagte loftsareal og betaling for udskæringer. Det hedder i afgørelsen bl.a.:

”3F har anført, at der gælder et opmålingsprincip for lofter, at der skal tages udgangspunkt i, at alle rum er firkantede. Herefter tilkommer tillæg og betaling, såfremt der er ændringer i forhold til dette. Herved tages højde for det ekstraarbejde, der er forbundet med opsætning af loft omkring hjørner, der går ind i rummet, idet der skal betales for udskæringer, der går ind i rummet. 3F har endvidere anført, at der ved huller til f.eks. ovenlys skal betales for udskæringer.

DI har anført, at det er det faktiske loftareal, som skal opmåles og benyttes ved beregningen af grundprisen efter afsnit 7, gruppe 2, punkt 1. DI har endvidere anført, at betaling for udskæring forudsætter, at der foretages en sådan – der skal således ikke betales for udskæring, når oplægning af plader i standardmål undlades, f.eks. fordi der i stedet skal ske oplægning af lysarmatur eller ventilationsudstyr.

5.2. Opmandens tilkendegivelse

Loftsarealet, som indgår i grundprisen efter afsnit 7, gruppe 2, punkt 1, opmåles ifølge afsnit 7, gruppe SB, punkt 3, mellem kantskinnerne, dvs. de skinner, som anbringes på væggene, og som bæreskinnerne monteres på. Det følger heraf, at det er det faktiske areal mellem kantskinnerne, som skal opmåles. Er der således f.eks. i et rum en endevæg på 5,85 m og to herfra vinkelret gående vægge på henholdsvis 5,91 m og 4,42 m samt en skråvæg mellem enderne af disse to vægge anbragt kantlister hele vejen rundt, udgør arealet følgende antal m²:

$$(5,85 \times 5,91) - \frac{1}{2} \times ((5,91 - 4,42) \times 5,85) = 34,57 - 4,36 = 30,21.$$

...

Ved loftsarbejde omfattet af afsnit 7, gruppe 2, ydes særskilt betaling for udskæring af plader af mineraluld efter punkt 35. Betaling for udskæring forudsætter, at der rent faktisk er foretaget en udskæring. Der foreligger ikke nogen udskæring ved at udelade oplægning af en eller flere mineraluldsplader.”

5. Parternes hovedsynspunkter

5.1. Klager har anført, at det uanset ændringen af arealbetalingen i 2003 hele tiden har været og fortsat er gældende, at der ved oplægning af loft i et rum med et indadgående hjørne skal betales for en udskæring. Klager har til støtte for denne opfattelse fremlagt hvidbøger og prislister fra 1996 og referater og andet materiale fra forhandlinger om prislisterevision og udarbejdelse af en billedprislister.

Klager har navnlig henvist til et notat fra forhandlingerne i 2000 om billedprislister, ”Udskæringer i gulve og lofter”. I notatet ”skitseres, hvordan opmålingsprincipperne for udskæringer og fradrag i arealer skal måles op efter svendeprislisterne efter de nuværende regler”. I skitsen er der en tegning af et rum med 3 indadgående retvinklede hjørner og 7 udgående retvinklede hjørner. Siderne udgående fra de indadgående retvinklede hjørner har følgende lægder: a) 100 cm og 50 cm, b) 100 cm og 200 cm, c) 350 cm og 225 cm. Det udløser ifølge notatet følgende udskæringspriser: a) 1 stk t.o.m. 15.000 cm² tabelpris, b) 1 stk over 15.000 cm² = 3,00 m x lbm-pris, c) 1 stk over 15.000 cm² = 6,00 m x lbm-pris.

Ifølge klager var der dengang enighed mellem organisationerne om, at notatet udtrykte, hvad der var aftalt i den dagældende prisliste. Og som nævnt, at det er der ikke siden ændret på.

Til støtte herfor har klager ført B som vidne. B har 30 års erfaring som opmåler, fra 1999 og i hele perioden med forhandlinger om billedprislister var han medlem af organisationernes fælles prislisteudvalg og billedprisudvalget. B har forklaret, at der ikke var nogen diskussion om notatet, det var sådan, at det var. Og det blev ikke ændret ved overgangen fra omkreds til fladeareal. Han har i alle sine regnskaber, indtil han gik på pension for 4 år siden, givet tillæg for udskæring efter principperne i notatet. Han har i perioden nok lavet 1200 regnskaber, og der har aldrig været bemærkninger til udskæringer.

Klager har endvidere fremlagt fire regnskaber, hvor der er beregnet betaling for udskæringer efter princippet i notatet. Disse regnskaber har været genstand for fagretlig behandling under medvirken af Dansk Byggeris sagsbehandlere, uden at der var indsigelser vedrørende udskæringer.

5.2. Indklagede har anført, at det afgørende er, hvad der står i den gældende prisliste fra 2020. Det er uden betydning, at det i gamle prislister fra 1996 er angivet, at indgående hjørner skal betales som udskæringer. Det, som 3F vil have medhold i, er det, som 3F ikke fik medhold i 2018 i FV2018.0018, nemlig at der skal tages udgangspunkt i, at alle rum er firkantede. Prislistens afsnit 7, gruppe SB, pkt. 3, gælder for hele afsnittet. Arbejde i randområde betales med fladetillæg. Udskæringstillæg forudsætter, som det udtrykkeligt siges i FV2018.0018, en reel udskæring. Arealprisen omfatter tilpasning til rummet. Tilskæring ved tilpasning i randområder til rummet er ikke udskæring, idet der ikke sker en reel udskæring i loftet. Udskæringer er ”huller” i et opsat loft.

Til støtte for det anførte har indklagede ført C som vidne. C er uddannet tømrer og arbejdede i 9 år som faglig sekretær i en 3F og bl.a. underviste i prislisten. Han har om forståelsen af prislisten forklaret i overensstemmelse med det, som indklagede har anført.

6. Opmændenes begrundelse og resultat

Efter prislistens afsnit 7, gruppe SB, opmåles loftarealet, når arbejdet er omfattet af gruppe 3, ”Plader på skinneresystem”, ”mellem friser, dragere eller vægge”. Det er det faktiske areal, som skal opmåles. Der er ikke grundlag for i ordlyden at indlæse et princip om, at der skal tages udgangspunkt i, at alle rum er firkantede.

En forståelse i overensstemmelse med ordlyden understøttes af, at der i tillæg til betaling efter arealets størrelse betales et fladetillæg, som er det samme uanset arealstørrelse, eftersom arbejdet med tilpasning til vægge fylder mere i forhold til det samlede arbejde, des mindre arealet er.

Loftarbejde i gruppe 3 er endvidere omfattet af bestemmelsen i gruppe SB, punkt 8, hvorefter loftbeklædning ikke kun omfatter opsætning og fastgørelse, men også ”almindelig tilskæring ... ved vægge”. Heri ligger efter ordlyden, at tilpasningen af pladerne til det faktiske rum og areal er omfattet af prisen for opsætningen. Udtrykket ”almindelig tilskæring” må forstås på

baggrund af, at der efter afsnit 7, gruppe SB, punkt 9, betales for ”skrå snit”. Tilpasning til vægge uden skrå snit, dvs. rum, hvori alle hjørner er retvinklede, kan således ske ved ”almindelig tilskæring”, og det gælder uanset antal hjørner, og om de er udadvendte eller indadvendte.

Prislistens afsnit 7, gruppe 3, indeholder i pkt. 41 ff priser for ”udskæringer”. Der er ikke nogen nærmere angivelse af, hvad der menes med udskæring. Da det imidlertid er en pris for udførelse af et arbejde, som ikke er omfattet af prisen på oplægning med ”almindelig tilskæring”, må der med udskæring sigtes til arbejde ud over, hvad oplægning fra væg til væg indebærer. Hertil kommer, at den aftalte betaling for udskæring for mindre udskæringers vedkommende er arealbestemt. Sprogligt er et areal en flades udstrækning. Det giver god mening ved udskæring inden for loftets yderrammer. Sprogligt giver det imidlertid ikke mening at tale om areal i forbindelse med et indadvendt hjørne, hvorfra der udgår to sider.

For udskæringer med areal over 15.000 cm² er betalingen 7,13 kr. pr. m. Betaling efter det udskårnes omkreds giver god mening ved udskæring inden for loftets yderrammer. Derimod giver dette betalingsprincip ingen mening i forhold til merarbejdet ved, at et rum har et indadvendt hjørne. Et ekstra hjørne giver ekstra arbejde med tilskæring. Det ekstra arbejde forbundet med et ekstra hjørne har imidlertid ingen relation til, om de to sider, der udgår fra et indadvendt hjørne, er kortere eller længere.

Efter det anførte giver 2020 prislisten ikke grundlag for den forståelse, som klager hævder.

Der er ikke i det, som klager har anført om det historiske forløb, fornødent holdepunkt for på trods af ordlyd og det foran anførte at nå frem til den af klager hævdede forståelse. Det, som er oplyst om praksis, kan ikke anses for en praksis, som binder overenskomstparterne til den forståelse, som klager hævder.

Flere hjørner giver ekstra arbejde, men ikke i et sådant omfang, at det kan anses for at falde uden for, hvad prislisten omfatter, selv om der ikke, som det ellers ses andetsteds i prislisten, udtrykkeligt er aftalt en pris for hjørner eller angivet, at den nødvendige tilpasning til et rum ved lige snit i randarealet er omfattet af grundprisen.

Efter det anførte kan der ikke gives klager medhold.

Thi bestemmes:

Indklagede frifindes.

Hver part bærer egne omkostninger ved sagens behandling og betaler halvdelen af udgiften til opmændene.

Børge Dahl

Michael Krog Hansen

Til bekræftelse:

Børge Dahl